

36.1 Van het bestuur.

Alweer de 36e editie van onze Nieuwsbrief, een Nieuwsbrief die wij iedere keer weer met veel plezier voor onze donateurs maken. Zoals gewoonlijk beginnen wij met enkele mededelingen van het bestuur.

Begin januari van dit jaar kregen wij de mededeling dat Janny Stecher, voormalig voorzitter van de Oudheidkamer van Pernis, overleden is. Janny wordt omschreven als de drijvende kracht van de stichting. Wij zullen de prettige contacten met haar missen.

In de afgelopen periode hebben we weer vele bezoekers mogen ontvangen met als kers op de taart ca. 200 bezoekers tijdens de voorjaarsmarkt van Poortugaal. Tevens hebben wij op afspraak een familie van (oud) Poortugalers op bezoek gehad. Zij kwamen volgens eigen zeggen in een warm bad van herinneringen terecht. Op 10 juni jl. waren enkele groepen vrijwilligers van het Zuid-Hollands Landschap (ook op verzoek) bij ons te gast.

Met trots vertellen wij u dat we een steentje hebben mogen bijdragen aan de cultuurroute van Rhoon, een route die op 19 april j.l. officieel geopend is. Meer informatie over deze route vindt u op:

<https://www.albrandswaard.nl/onze-gemeente/gezond-en-gelukkig-in-albrandswaard/kunst-en-cultuur/>.

U kunt ook de QR code scannen.

Bestuurslid Roelof Dubel en zijn vrouw Maaïke waren op 21 mei j.l. 65 jaar getrouwd. Het briljante huwelijksfeest hebben zij op 19 mei in de Brinkhoeve onder grote belangstelling gevierd. Op 21 mei zijn ze thuis door de burgemeester van Albrandswaard in de bloemetjes gezet.

De huidige tentoonstelling "Straatbeeld" wordt eind deze maand ontmanteld. We zijn al druk bezig met het voorbereiden van de nieuwe tentoonstelling die over dagelijkse kost gaat. Zie ook het artikel op pagina 10.

Als laatste vraag ik uw speciale aandacht voor onderstaande **oproep van het Bestuur**.

Wij hopen u vanaf september weer in goede gezondheid te mogen ontvangen in de Oudheidkamer van Rhoon en Poortugaal.

Jan Klingens, voorzitter.

Ooproep van het bestuur

Door mutaties in het personele bestand van de Oudheidkamer is er een tekort ontstaan aan vrijwilligers. Bent u in staat, of kent u iemand die in staat is, om ons te helpen, dan horen wij dat graag.

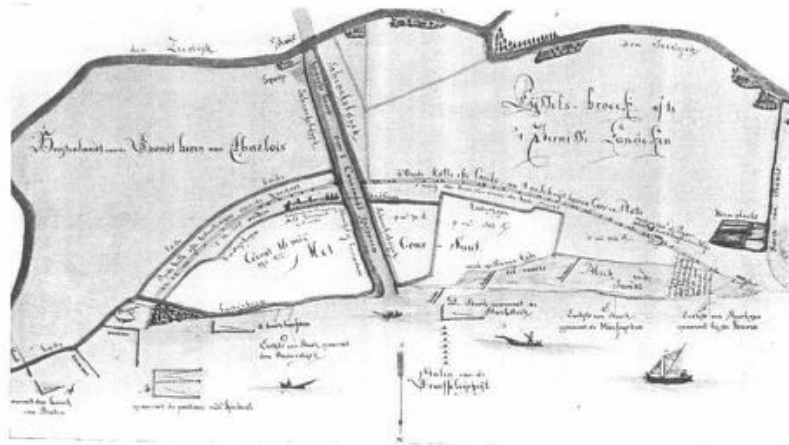
Wij vragen mensen die een passie hebben voor de dorpen Poortugaal en Rhoon en mensen die daarnaast handig en creatief zijn.

Iedere vaardigheid die u heeft is inzetbaar. Bent u gastvrij of bent u handig met uw handen of bent u handig in de omgang met een computer, meldt u dan aan. Wellicht bent u niet handig of creatief, maar bent u meer begaan met bestuurlijke zaken, ook dan kunt u zich aanmelden.

Neem contact op met één van onze bestuursleden of medewerkers of stuur een e-mail naar ohk@oudheidkamerrhoonpoortugaal.nl.

36.2 Landgoed Courzand

“De Heij voor Poortugaal” komt al in 1447 voor. De brede rivierarm de Koedood, ontstaan in 1473, sneed het eiland IJsselmonde middendoor en liep van Carnisse aan de Oude Maas naar de Nieuwe Maas tegenover Delfshaven. De beide oevers van de rivier werden bedijkt, het onderhoud werd echter zo duur dat op 6 februari 1580 een akkoord werd gesloten tussen de belanghebbenden om aan weerszijden de rivier toegekraagd en overdijkt te maken.

21. „Carte van 't Coursant anno 1660“ (anonym). Naar een copie (1864) in het Gemeente-archief.

Buiten deze afdamming vormde zich voor de uitwatering van de Koedood een belemmerende grote ruyghe plate “Het Coursand” genaamd, groot 31 1/2 mergen.

In 1621 werd de plaat door de rentmeester der Grafelijkheid verpacht aan Huijbrecht Cornelisz. Visser. Op 7 juli 1632 was één der pachters Huijbrecht Pietersz. De westzijde van de plaat was toen groot 24 gemeten, 30 roe en de oostzijde 32 gemeten, 16 roe.

In 1638 is slechts een klein deel in het midden van de plaat in cultuur gebracht en bestond uit vier percelen van totaal ruim 21 morgen. In 1643 verpacht de rentmeester der Grafelijkheid de plaat Coursand aan Wasius van Haarlem, onder beding van bedijking.

Op 17 september 1645 pacht Aert Cornelisz. Vermaat, gedoopt te Poortugaal op 19 februari 1602, zoon van Cornelis Pietersz. Vermaat en Ariaentge Aertsdr. van Driel, de plaat. Hij trouwt 18 november 1640 in Poortugaal met Aechtgen Cornelisse Groenevelt, geboren ca. 1623 in Hendrik-Ido-Ambacht, dochter van Cornelis Corstiaensz. Groenevelt, schout van Hendrik -Ido-Ambacht, en Maria Bastiaense van den Nes. In 1650 laat Aart Cornelis Vermaat een nieuw heerenhuis bouwen op Coursand, dit wordt in 1846 afgebroken.

Op een kaart uit 1660 blijkt dat er een watergang door de plaat Coursand is gegraven, dit is gedaan in 1654. Aechtgen Cornelisse is begraven op 10 maart 1663 op het koor in de kerk van Poortugaal.

Aert Vermaat hertrouwt 9 november 1664 te Pernis met Willemijntje Kemels (Kempers), weduwe van Arijen Capellenaer, wonende aan de Schiedamsedijk te Rotterdam.

Het is kennelijk geen gelukkig huwelijk, Aert Cornelisz. Vermaat beklagt zich in een akte t.o.v. notaris Dirk Starbergh, dat zijn wederhelft, geholpen door twee dochters en een zoon, geweigerd heeft hem in zijn huis aan de Schiedamschedijk te Rotterdam toegang te verlenen en dat hij hierbij met een stroom van scheldwoorden is overgoten.

Aert Vermaat overlijdt 11 mei 1671, begraven in de kerk van Poortugaal 13 mei 1671 op het koor. Willemijntje Kemels wordt begraven op 13 maart 1674 in Rotterdam. Zoon Cornelis Vermaat heeft nog getracht de pacht van Coursand over te nemen maar uiteindelijk werd 25 september 1673 besloten het pachtrecht aan de familie Groeninx te Rotterdam toe te kennen.

Een buitengors genaamd Heijde of Courzand, de eerste gift of erfpachtbrief is sprekende ten behoeve van de heer Aegidius (= Gillis) Groeninx.

Aegidius Groeninx, geboren 27 mei 1639 te Rotterdam, schepen en burgemeester in 1688 van Rotterdam, gestorven 10 september en begraven 15 september 1689, zoon van Marinis Gillisz. Groeninx en Maria Vasterds van Ardenne. Hij trouwt 23 september 1664 te Rotterdam Cornelia Cornelisse de Raadt, geboren 8 maart 1635 te Rotterdam, dochter van Cornelis Jansz. de Raadt, koopman te Rotterdam, en Geertrui Jans Hoogwerf, weduwe van Jacobus Sonnemans, vroedschap en burgemeester van Rotterdam, bewindhebber van de Oost-Indische Compagnie voor de kamer Rotterdam. Cornelia Cornelisse de Raadt is gestorven 19 februari, begraven 23 februari 1677 in Rotterdam. Hun kinderen zijn Maria Groeninx geboren te Rotterdam 29 juli 1665 en Cornelis Groeninx geboren 9 maart 1671 te Rotterdam. Cornelis Groeninx trouwt met Catharina van Zoelen, die het huis Ten Donck onder Ridderkerk als erfschat inbrengt.

Maria Groeninx trouwt 31 oktober 1694 in Rotterdam met Jeronimus van den Honert, geboren 20 mei 1658 in Amerongen, zoon van Dirk Jansz. van den Honert en Josina Willems Fremijn. Hij is 1e klerk en controleur van de hoofdelijke betalingen der Admiraliteit op de Maze te Rotterdam. Hij is begraven 21 mei 1710 te Rotterdam en Maria Groeninx op 9 april 1744.

Zoon Jan van den Honert is de volgende eigenaar, hij is in Rotterdam geboren 29 oktober 1704, schepen en vroedschap aldaar, begraven 25 augustus 1768 in Rotterdam. Hij trouwt in 's-Gravenhage 2 april 1748 met Anna van den Honert, geboren 's-Gravenhage 16 maart 1723 en begraven te Rotterdam 27 april 1784.

Op 13 februari 1790 is er scheiding van de nalatenschap, zoon Johan van den Honert krijgt Courzand aanbedeeld. Johan van den Honert, geboren 11 augustus 1755 te Rotterdam, begraven aldaar 12 januari 1802. Hij trouwt 25 september 1783 in Rotterdam met Adriana Cornelia Baartmans, gedoopt aldaar 25 maart 1763, gestorven 19 juni 1844 in Rotterdam, dochter van Johannes Baartmans en Maria Hoogerscheidt.

In 1778 is pachter Pieter Cornelisz. de Ruijter, bouwman, gedoopt te Pernis op 25 oktober 1722, zoon van Cornelis Bastiaansz. de Ruijter en Daantje Jansdr. de Jong. Hij ondertrouwt te Pernis op 2 november 1764 met Hendrikje Jansdr. 't Hart, gedoopt 26 februari 1722 te Pernis, dochter van Jan Klaasz. 't Hart en Leentje Jansdr. Hamont. Op 16 oktober 1778 koopt Pieter de Ruijter, wonende op het hujs genaamd Coursant, t.o.v. Pieter Tijken, schout en secretaris van Oost-IJsselmonde en Willem Andriesz. Hoogwerf mede schepen van Poortugaal de nombre van twee gemeten saaijlant in de polder Swaardijk. Het overlijden van Pieter de Ruijter wordt aangegeven op 5 december 1782. Leentje Jansdr. Hamont wordt begraven 28 juli 1790 te Pernis.

Voor het Courzand was een opkomende plaat groot 11 bunders, 50 roeden en 60 ellen, begroeid met biezen, verhuurd aan Bastiaan de Munter te Charlois tot december 1833 voor f 68,-- per jaar. Aan dit perceel is bij laag water een zandplaat groot 2 bunders, 39 roeden en 37 ellen, nog onverpacht.

Op 2 juli 1827 werden te Dordrecht bij veiling der domeinen deze platen verkocht aan Jan en Pieter Hansum te Giessendam. Na hun overlijden, respectievelijk op 27 juni en 12 mei 1851 werd bij scheiding van de nalatenschap Pietertje Hansum, getrouwd met Bastiaan Langeveld op 12 mei 1851, eigenaar. Opziener op Courzand is dan Jan Vrijhof, huurder van de bouwlanden is tot 1848 Harmen Pors.

Op woensdag den 16 oktober 1844 des namiddags ten 3 ure is er ten overstaan van notarissen Abraham Rijckevorsel Willemsz. en Anthony Gijsberti Hodenpijl, beiden residerende te Rotterdam, op verzoek van Jacob Wijs, koopman, wonende in Amsterdam, als gemachtigde van zijn echtgenote Vrouwe Johanna Maria Visch, wonende mede te Amsterdam, een openbare veiling en verkoop van:

Het kapitale en uitgestrekte landgoed, genaamd Courzand, gelegen onder de gemeenten Charlois en Pernis tegenover de stad Schiedam, voorzien van een hecht, sterk, logeabel heerenhuis, stal,

arbeiderswoningen, buitenplaats met vijver, moestuinen, boomgaard en wijders uit griend-, bouw- wei- en riet- landen. Belast met een erfpacht ten behoeven van de domeinen groot *f* 200,--. per jaar.

No. 1 Een gedeelte van het landgoed Courzand onder Charlois, huis, stal, koetshuis, arbeiderswoningen en de daarbij behorende Koepel gelegen aan de Maas. Griend-, bouw-, wei-, riet- en biesland groot 30 bunder, 80 roe en 60 ellen, waarvan 30 bunder, 78 roe ten name van de overleden Vrouwe Adriana Cornelia Baartmans, weduwe van mr. Johan van den Honert. Sectie A 8 tot A 38.

No. 2 Een gedeelte van het landgoed Courzand, gelegen onder Pernis door de zogenaamde Heidsche haven afgescheiden, sectie C 3 tot C 14.

Verklarende de comparanten dat Vrouwe Johanna Maria Visch de gemelde onroerende goederen in eigendom heeft gekregen van wijlen Vrouwe Adriana Cornelia Baartmans, weduwe van mr. Johan van den Honert, haar aanbedeeld bij acte van scheiding van wijlen Vrouwe Anna van den Honert in leven weduwe van mr. Johan van den Honert, op 13 februari 1790 voor notaris Justus van der Mey te Rotterdam verleden.

Ingezet op *f* 20.700,-- door Abraham van der Pot, mr. timmerman.

Afslag op 30 oktober 1844, koper Jan Florisz. Kleinjan wonende onder de gemeente Poortugaal en Cornelis Ary Decker, bouwman wonende onder Rhoon, voor *f* 40.470,--.

Op 22 oktober 1845 is er ten verzoeken van mejuffrouw Jaapje de Koning, gehuwd geweest met Cornelis Ary Dekker, overleden 25 april 1845 in Poortugaal, afslag in de herberg van Bastiaan Kranendonk in Katendrecht van het landgoed "Courzand", huis, stal, koetshuis arbeiderswoningen en erf en de daarbij behorende Koepel gelegen aan de Maas, griend-, bouw- en weiland, riet- en biesland, 30 bunder, 86 roe ten name van Jan Kleinjan Florisz.

Het gedeelte onder Pernis, gescheiden van de Heidsche haven 38 bunder, 16 roe 80 ellen.

Het onroerende goed Jan Kleinjan Florisz. en Cornelis Ary Dekker aangekomen bij publieke verkoop op 30 oktober 1844 voor notaris Abraham van Rijckevorsel Willemsz. te Rotterdam.

Afgeslagen door Cornelis Schram Hendrikszoon, aannemer te Sliedrecht, en voor een vierde deel voor Adriaan Schram Wouterszoon en een vierde deel voor Wouter Kalis Joostzoon, aannemers te Sliedrecht *f* 42.300,--.

V.l.n.r. kleinzoon Floris Willem Groeneveld, met paard Floris Johannes Groeneveld met achterkleinzoon Jan Groeneveld, achterkleindochter Adriana Maaïke Groeneveld, achterkleinzoon Teunis Groeneveld, dochter Emmetje Groeneveld, kleindochter Elisabeth Koster, vrouw van kleinzoon Floris Willem Groeneveld en Jannetje Groeneveld, getrouwd met Willem de Bruin.

Op 17 juni 1891 is er een openbare verkoping van de polder Courzand ten verzoeken van Nicolaas Ahasverus Cornelis Slotemaker, notaris te Sliedrecht, als gemachtigde van:

1. Pleuntje Schram, weduwe van Adrianus Kivit van Haaften;
2. Ary Vermaes Marinusz., architect, gehuwd met Wouterina Cornelia Schram;
3. Johannes Wouter Visser, directeur der kweekschool voor machinisten in Amsterdam, voogd over Kundrina Adriana Visser, Adriaan Visser en Lidia Visser;
4. Paulus Pieterinus Schram Visser met de drie minderjarige kinderen uit het huwelijk met Wouter Johannes Visser, overleden, en diens vooroverleden echtgenote Aletta Cornelia Schram, enige erfgename van mevrouw Adriana Schram overleden 15 april 1891.

Onroerende goederen:

1e perceel, de polder Courzand zover die ligt onder de gemeente Charlois, bouwmanswoning, schuur, hooiberg en 30 hectare, 73 are 15 centiare land;

2e perceel, de polder Courzand zover die ligt onder de gemeente Pernis, 37 hectare, 60 are 15 centiare, benevens een schuur.

Sectie B 822 tot 1317-1318. C 287-288-289-290-292 tot 297-300-303-304-336-337-400-401.

Pachter Floris Johannes Groeneveld, griendland in huur bij Cornelis Bot en Thijs Volker te Sliedrecht.

3e perceel, het recht van vissen op witvis in de Maas voor Courzand.

Perceel 1 ingezet door Abraham Volker *f* 54.092,90

Perceel 2 ingezet door Leendert Volker *f* 48.129,92

Perceel 3 ingezet door Arie Hordijk *f* 150,00

-----
f 102.372,82

Perceel 1, 2 en 3 bij opbod en afslag aan notaris Nicolaas Antonie van Buren te Charlois ten behoeve van de gemeente Rotterdam voor *f* 123.427,--.

Floris Johannes Groeneveld, "Floor van Courzand" is de laatste pachter van Courzand, hij is geboren op 18 februari in Strijen. Hij trouwt 7 november 1852 in Strijen met Elisabeth Herweijer, geboren 14 juni 1828 in Strijen, zij overlijdt 15 december 1901 op Courzand.

In 1911 wordt begonnen met de bouw van de R.D.M., ofwel de Rotterdamsche Droogdok Maatschappij. R.D.M. is opgericht 23 februari 1902 en was gevestigd in Schoonderloo bij Delfshaven. In 1914 werd voor de werknemers het Tuindorp Heijlplaat opgericht. Met een omvang van circa 40 hectare was R.D.M. een van de grootste scheepswerven van Europa.

Op de plaats van de voormalige boerderij werd in 1917 een feestzaal voor de werknemers van R.D.M. geopend met daaraan het bekende café restaurant "Courzand". In 1925 is er een grote brand en is het feestgebouw geheel uitgebrand. Vermoed werd dat een defect aan de schoorsteen de oorzaak van de brand is geweest. In 1929 werd de opnieuw opgebouwde feestzaal feestelijk heropend.

In 1965 fuseerde R.D.M. met de Kon. Maatschappij "De Schelde" te Vlissingen.

Op 1 januari 1971 sloot Verolme Verenigde Scheepswerven zich hierbij aan.

Op 6 april 1983 werd het faillissement van R.S.V. (Rijn Schelde Verolme) uitgesproken.

Arie Beukelman, vice-voorzitter

36.3 Dagelijkse kost

“Ik lust geen groente!”

Iedereen kent die reclame wel.

Een vader tovert uit een magische doos die je op het Internet kan bestellen, een supergezonde en lekkere maaltijd en het kind straalt.

Toen ik eens een pizza had gemaakt beweerde mijn kleindochter Sacha dat ze alleen maar pizza van Eddy lustte... dus het is van alle tijden.

Nou dat was vroeger in ons gezin anders. Als je geen spruitjes lustte kreeg je, als je geluk had, er een schepje zelfgemaakte appelmoes (met bonkjes) bij. En verder gewoon je bord leegeten!

Ik ben van net na de oorlog. Van de tijd daarvoor weet ik alleen van horen zeggen. Vetpot zal het niet geweest zijn. Men at van wat er van de grond kwam en de seizoenen bepaalden wat er te eten was.

Ook van de oorlog weet ik alleen dat mijn moeder bietenstroop maakte en dat mijn broer Bert het ‘tietentooop’ noemde. Wij waren met zijn zevenen, dus veel monden te vullen.

Ik herinner me dat mijn vader, Jan Groenenboom, altijd een moestuin had. Ik herinner me ook de tuin in het Kieveland, in de Willem Vosstraat en zijn laatste tuin was bij ons in de Ouwelandsestraat, waar hij nog tot op hoge leeftijd elke dag kwam. Hij plantte daar een stoofperenboom, Saint Rémy, wij noemden dat gewoon centremie natuurlijk. Hierdoor is in ons gezin stoofpeertjes eten nog altijd een groot feest.

Er was altijd genoeg te eten. ‘s Zomers altijd sla, sperziebonen en snijbonen. Er waren tomaten, aardbeien en bessen. De groenten werden geweekt, ik herinner me die snotterige bonen nog, en er werd zuurkool gemaakt in een pot met een grote steen er bovenop. Aardbeien en ander fruit werd geweekt en daar maakte mijn moeder dan bowl van voor als er iemand jarig was.

Ik vond het fantastisch dat mijn vader witlof kon laten groeien in een emmer in het donker.

In de winter waren er veel bruine bonen, dat aten we dan met uitgebakken spek en het spekvet kregen we op brood, lekker met stroop.

We hadden ook geluk dat mijn vader op Maasoord in de tuin en de boomgaard werkte, daar viel ook nog wel eens wat van een boom...

We aten eenvoudig maar er was gelukkig altijd genoeg. De bakker en de melkboer kwamen aan de deur. Bij ons kwam bakker Rook. Waarom we niet naar bakker De Reus gingen weet ik niet. Hoe die keuze werd gemaakt weet ik niet. We waren niet kerks, dus dat was het niet. Waarschijnlijk gewoon persoonlijke voorkeur.

Gesneden brood was er nog niet. Ik weet niet meer of mijn moeder het brood zelf sneed en hoe ze het verdeelde, wel weet ik dat het altijd op ging en dat er daardoor tussendoor geen brood gegeten werd. ‘s Zaterdags kwam Adrie Rook met zijn mand voor de deur en dan mochten we wat lekkers kiezen en dan betaalde mijn moeder voor de hele week.

Die keuze voor de slager viel op slager Bergwerff.

‘s Zaterdags werd er rundvlees, soepvlees en een mergpijpje gehaald en ‘s woensdags gehakt. Daar deden we de hele week mee. Als het op was kreeg je gewoon een schep jus en dat was ook goed. Ook aten we op zaterdag grutten met stroop. En zo heeft iedereen zijn eigen verhaal over eten.

Onze eetgewoontes zijn in de loop der jaren erg veranderd.

Er kwamen koelkasten en vrieskisten, we konden eten veel langer bewaren.

De transportvoorzieningen werden verbeterd, van de bakker met paard en wagen naar de elektrische auto's van PICNIC.

Er kwamen supermarkten, we gingen buiten de deur eten, we gingen reizen, lezen kookboeken.

We eten patat, Chinees, Thais, Italiaans, Japans en het wordt allemaal thuisbezorgd als je wilt.

We gaan voor u een reis door de tijd maken. Te beginnen vóór de Tweede Wereldoorlog en we eindigen in 2023.

Op dit moment zijn we aan het verzamelen, waaronder foto's, spullen, verhalen, enz.

Hopelijk kunnen we u ontmoeten in de Oudheidkamer vanaf zaterdagmiddag 2 september 2023.

Luk Vinke, medewerker.

36.4 Men maakt ons wijs

Men maakt ons wijs,
„ROOK” draait weer ijs,
Denk niet, dat het een grill is,
Het beduidt juist, dat de lente op til is,
Die tijd kondigt meestal aan,
Dat velen in 't huwelijksbootje gaan
Bedenk: Uw feest is meer geslaagd,
Als U 't met „ROOK” z'n ijs eens waagt
U kunt het in elke hoeveelheid bestellen,
Behoeft alleen „391 Rhoon” maar op te bellen,
Wij schrijven het adres dan op
De verzorging is „TIP - TOP”
Wij verzekeren U: 't Is prima waar
En staan ten allen tijde voor U klaar.

Beleefd aanbevelend,

R. VAN OPSTAL

Rhoon, Dorpsdijk 66
Telefoon 391

36.5 Rectificatie

In Nieuwsbrief 35 is door een fout bij de redactie van de Nieuwsbrief een gedeelte uit het artikel van Roelof Dubel over Klein Profijt weggevalen. Het weggevalen gedeelte betreft de zalmvisserij in Klein Profijt. Roelof heeft het betreffende stuk enigszins aangepast en uitgebreid. Het is hieronder te lezen met de titel:

Klein Profijt en de zalmvisserij

Om aansluiting te vinden met het reeds afgedrukte deel, begin ik met het herhalen van de laatste alinea daarvan.

Een deel van Klein Profijt is rietgors. Het bijzondere daarvan is dat behalve riet, er duizenden zomerklokjes groeien, dat zijn zeldzame planten, die maar op enkele plaatsen in Nederland voorkomen, waarvan Klein Profijt waarschijnlijk de grootste groeiplaats is. Het zomerklokje bloeit vroeg in het voorjaar voordat het riet opkomt, het lijkt iets op sneeuwkllokjes, maar is veel groter, ca. 50 cm. hoog en grotere witte hangende bloemen.

Het grootste deel van Klein Profijt is nu bedekt met wilgenbos, oorspronkelijk griend. In de jaren zeventig is het gebied in fasen verkocht aan Stichting Het Zuid-Hollands Landschap. Voor de verkoop had er al een aantal jaren minder of geen onderhoud meer plaatsgevonden. Het Zuid-Hollands Landschap heeft het griendhout laten doorgroeien tot een wild wilgenbos, waar bomen omvallen, omwaaien, op en over elkaar blijven liggen en weer uitgroeien zodat er een enorm wild bos is ontstaan. Alleen de knotwilgen langs de paden worden door vrijwilligers onderhouden, geknot in een vierjarige cyclus. Ten gevolge van de zeer zware storm van 18 februari 2022 zijn er vele honderden bomen geveld. De bomen zijn 50 à 60 jaar oud en dat is voor een schietwilg al heel wat. Bovendien hebben ze, omdat ze in een getijdegebied staan, minder mogelijkheid om een groot en sterk wortelgestel te ontwikkelen en daar komt nog bij dat het doorgegroeiide stoven (lage knotwilgjes) zijn, waar rotte delen in voorkomen, waarop ze bij storm kunnen breken.

Klein Profijt heeft zijn naam te danken aan een zalmvisserij, die er tussen 1862 en 1919 was gevestigd en deze naam droeg. Tot 1904 stonden de bijbehorende (houten) gebouwen aan de Rhoonse kant van de Oude Maas. Dat was een woonhuis voor hoofdbaas Willem Arie Versteeg en echtgenote (hij was ook baas van Klein Profijt II, zalmvisserij in Hoogvliet). Ook een huis voor zijn zoon Arie, voorman of onderbaas, met zijn gezin. Verder was er nog een gebouw dat diende als onderkomen voor de rest van het personeel, ca. 20 mannen, beneden een woonruimte en boven slaapzaal. Het volk, zoals zij genoemd werden, werkte volcontinu, dus dag en nacht, zes dagen per week. Tenslotte waren er nog keten of schuren voor berging van materieel.

Arie Versteeg trouwde op 10 juli 1902 met Cornelia Lagerwerf. Zij kregen vijf kinderen: Aagje in 1903, Elisabeth in 1904, Aria in 1905, Cornelis in 1907 en Willem in 1912.

In 1983 vertelden Aagje en Aria mij het verhaal over hun leven op de zalmvisserij. Zij waren inmiddels 79 en 77 jaar oud, altijd ongehuwd gebleven, en woonden nog steeds in het huis van hun ouders aan de Zantelweg.

Klein Profijt was een eiland, de mensen leefden er enorm geïsoleerd. Over land kon men er komen langs de Zegenpolderse Zeedijk, een grasdijk met onderlangs een karrespoor, 's winters een modderpoel, een bruggetje over het Kooigat, een flinke plank met aan één kant een primitieve leuning, dan nog een kilometer over een voetpaadje door de griend. Dit paadje ging in de herfst en winter bij hoog water regelmatig onder. De kinderen Versteeg moesten hier langs naar school in Rhoon. Wanneer dit door hoog water niet kon, werden ze door één van de vissers met een roeiboot naar de Rhoonse haven gebracht en 's middags weer opgehaald. Tussen de middag gingen ze naar hun grootouders, Cornelis Lagerwerf en zijn vrouw, aan de Zantelweg in Rhoon, of naar oom Huig Lagerwerf, rietdekker, wonende hoek Tijsjesdijk-Rijsdijk, dichterbij school, die aan de Rijsdijk stond.

Bouwtekening uit 1916 van de bazenwoning. Bron: Bezoekerscentrum Klein Profijt.

Vergelijk dat eens met de huidige tijd, nu worden kinderen die enige honderden meters van de school wonen, door ouders gebracht en gehaald met de auto.

In de woningen van de visserij was het zeer ongezond wonen. In de herfst en winter kwam bij extra hoogtij het water in de woningen. De mensen moesten dan op de zolder bivakkeren. Was het water weer gezakt, dan zat alles onder een laagje slib en moest het hele huis worden uitgeboend en dagen, of langer, drogen. En dat gebeurde vaak meerdere keren in één winter. Niet verwonderlijk dat mevrouw Versteeg t.b.c (tuberculose) kreeg. Dit was de reden dat Arie Versteeg met zijn gezin naar “de vaste wal” verhuisde. T.b.c. was toen zo goed als ongeneeslijk. Mevrouw Versteeg wilde niet op de visserij sterven. Zij gingen aan de Rhoonse Zantelweg wonen, die voor een deel in Poortugaal lag. In dat gedeelte stond een huis leeg en daar gingen ze wonen. De verhuizing vond plaats in 1912, kort na de geboorte van het jongste kind Willem. Binnen een jaar na de verhuizing overleed Cornelia Versteeg-Lagerwerf.

Nadat Arie Versteeg naar de vaste wal was verhuisd, bleef hij wel op de visserij werken als onderbaas, hij kwam maar één zondag per twee of drie weken thuis. Drie broers van Arie werkten ook op de visserij en hadden daar een functie; Joost was machinist, Piet was voorman garenhaler (garen zijn de netten) en Willem jr. was hoofdbaas op Klein Profijt II in Hoogvliet. Al het personeel dat geen eigen huis had op de visserij, verbleef (slapen en eten en vrije uren) in de woonkeet.

Het leven was hard op de visserij, zowel op het land als op het water. Het vissen ging dag en nacht, zomer en winter door, alleen als het hard vroom en bij zware storm werd er niet gevist, zou ook wat moeilijk zijn als de Maas was dichtgevroren.

Ook van 15 augustus tot 15 oktober lag de visserij stil. Maar verder, stel je voor in de winter, temperatuur rond het vriespunt alles druipt van het water, ijskoud water. Wel hadden de vissers gebreide handschoenen tot over de ellebogen, door de vrouwen zeer ruim gebreed, die krompen door het contact met water zo in, dat ze waterdicht werden.

Ook moest men stoppen als er een schip langs kwam, de scheepvaart heeft altijd voorrang, ook nu nog.

De gevangen zalm, soms één per trek, soms vier, soms helemaal niets, werd levend in een bun bewaard en tweemaal per week naar de afslag bij het Kralingse veer gebracht. Wanneer er een hoogst enkele keer een steur werd gevangen, werd deze onmiddellijk met de sleepboot levend naar de afslag gebracht. Dit was nodig om de kaviaar, de kuit van de steur, in goede kwaliteit te verhandelen. Als er een steur werd gevangen, werd er geroepen: “Steur, steur” en kreeg al het personeel een borrel. Eén keer per jaar als de hoofdbaas, de oude Willem Versteeg, jarig was, at de hele familie die daar op visite was, zalm en ook dan kreeg het volk een borrel. Verder was er weinig tijd voor een feestje of ander vermaak. Wel ging het personeel in vrije uren soms palingfuiken zetten.

In de jaarlijkse periode dat de visserij stillag, werden er door de familie Versteeg onderhoudswerkzaamheden verricht b.v. aan de rivieroever die waren bekleed met stro of gekramd riet, en ook de netten zullen onderhoud gevraagd hebben. De vissers (het volk) waren er dan niet, die werkten waarschijnlijk als los arbeider bij boeren, dat kwam goed uit want dat is de drukste tijd in het boerenbedrijf.

Zegensteen, om de zegen (netten) te verzwaren.

In 1904 werden de bedrijfsgebouwen en woningen verplaatst naar de overkant van de rivier, of liever gezegd er werden daar nieuwe stenen gebouwen gezet, op of bij de Bosschedijk onder Oud-Beijerland omdat het daar een hogere plaats was zodat zij minder last van hoog water zouden hebben. Wel waren ze ook daar zeer geïsoleerd. Om in het dorp Oud-Beijerland te komen, moest men enige kilometers over totaal onverharde dijken afleggen. Toen Willem Arie Versteeg, 84 jaar oud, op 1 januari 1940 overleed, moest zijn stoffelijk overschot, vastgebonden op een boerenwerkslee, tijdens een sneeuwstorm over deze bijna onbegaanbare dijken vervoerd worden naar de begraafplaats in Oud-Beijerland. Het was één van de strengste winters in de twintigste eeuw.

In 1920 stopte de zalmvisserij haar activiteiten. Ook de zalmvisserijen in de omgeving, er waren er heel wat (Pernis, Hoogvliet, Zwijndrecht, IJsselmonde, Puttershoek, Nieuw-Beijerland en er waren er nog meer) stopten met hun werk. Door de toenemende scheepvaart op de rivieren, de toenemende watervervuiling en het bouwen van stuwen en sluizen in de Rijn, waren er steeds minder zalm en was de vangst niet lonend meer.

Arie Versteeg (staand rechts) en zijn dochter Aria (zittend 3e van rechts) tussen de aardbeienplukkers op het land van Aart Groenenboom aan de Albrandswaardseweg. Na het wegvallen van de zalmvangst zocht Arie andere bronnen van inkomst.

Aan de Rhoonse kant zijn de gebouwen sinds lange tijd verdwenen. Aan de zuidkant staan nog twee stenen gebouwen, daarin is nu een bezoekerscentrum/museum gevestigd. We zien die gebouwen op een schilderij van Arie Dubbeldam uit Pernis, gemaakt als cadeau voor Arie Versteeg ter gelegenheid van zijn 65e verjaardag, door zijn kinderen geschonken. Het hangt nu in het bezoekerscentrum.

*Het bezoekerscentrum "Klein Profijt" (Heinoord), aan de Oude Maas.
Gezien vanuit het natuurgebied "Klein Profijt" in Rhon.*

Nu, in 2023, is er aan beide zijden van de rivier een recreatiegebied, bereikbaar via geasfalteerde fietspaden, zodat je er gerieflijk kunt komen. Aan de zuidkant kan men koffie drinken enz. en de verzameling bekijken in de voormalige gebouwen van de visserij en die zijn zelfs per auto te bereiken. Aan de noordkant, de Rhoonse zijde, kan men wandelen en van de natuur genieten.

Enige decennia geleden was er nog een zware gemetselde fundering te zien, waar waarschijnlijk de lier op heeft gestaan, en een paar verwilderde kersbomen en vond men nog wel eens een zalmsteen (ballast) om de netten te verzwaren. Nu is alles overgroeid met wilde vegetatie. De zoons van Arie Versteeg werden dan ook geen zalmvisser, maar timmerman.

Roelof Dubel, bestuurslid.

*De gebouwen van zalmvisserij "Klein Profijt" bij Heinoord ca. 1920.
Naar een schilderij van Arie Dubbeldam uit Pernis.
Dit schilderij hangt in het bezoekerscentrum van Klein Profijt.*